

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska
Janusz Grzelak
Michał Nawrocki
Marek Antoni Nowicki
Stefan Starczewski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Jerzy Ciemniewski
Sekretarz: Adam Bodnar
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

L.Dz. 1360/2010

Warszawa, 2 czerwca 2010 r.

Sz.P.

Pplk SG Andrzej Pilaszekiewicz

Dyrektor Zarządu do Spraw Cudzoziemców

Komendy Głównej Straży Granicznej

Aleja Niepodległości 100

02-514 Warszawa

Zwracamy się do Pana w sprawie pana Shaminder Puri, obywatela Wielkiej Brytanii, który zgłosił się do Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w związku z problemami, z jakimi spotyka się podczas kontroli pasażerów w czasie odprawy na lotnisku Okęcie w Warszawie.

Pan Shaminder Puri jest praktykującym Sikhem. Jednym z zewnętrznych przejawów wyznawania tej religii jest noszenie turbanu. Pan Shaminder Puri twierdzi, że dnia 10 października 2009 r. oraz dnia 15 grudnia 2009 r. na lotnisku Okęcie w Warszawie został poddany kontroli bezpieczeństwa, w ramach której był bezzasadnie poproszony o zdjęcie turbanu. Trzeba podkreślić, że nieuzasadnione żądanie zdjęcia turbanu jest uznawane przez Sikhów za poważną zniewagę.

Pan Shaminder Puri wyraźnie zaznacza, że bardzo często podróżuje, również do Polski, w sprawach służbowych i prywatnych. Do tej pory nie był proszony o zdjęcie turbanu na lotnisku Okęcie w Warszawie – wyraźnie podkreśla także, że nie jest o to proszony w żadnym innym porcie lotniczym w Europie i w Stanach Zjednoczonych.

Po wspomnianych zajściach pan Shaminder Puri nawiązał korespondencję ze Strażą Graniczną. Z odpowiedzi Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 14 stycznia 2010 r. wynika, że kontrola polegająca na m.in. wymogu zdjęcia turbanu została przeprowadzona według algorytmu dostępnych metod kontroli pasażerów określonych w pkt 4.1.1.b załącznika do Rozporządzenia (WE) nr 2320/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. ustanawiającego wspólne zasady w dziedzinie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego (DZ.U. UE L.02.355.1 z 30.12.2002) – dalej Ro 2320/2002.

Zgodnie z pkt 4.1.1.b załącznika do Ro 2320/2002, „wszyscy odlatujący pasażerowie (tj. pasażerowie miejsca odprawy biletowo-bagażowej oraz pasażerowie transferowi, o ile nie zostali uprzednio poddani kontroli bezpieczeństwa zgodnie ze standardem zawartym w niniejszym załączniku), inni niż wymienieni w pkt 3 poniżej, poddawani są kontroli bezpieczeństwa w celu uniemożliwienia wniesienia przedmiotów zabronionych do stref zastrzeżonych lotniska oraz na pokład statku powietrznego. Pasażerowie poddawani są kontroli bezpieczeństwa przy zastosowaniu:

- a) kontroli manualnej; lub
- b) kontroli przy zastosowaniu bramki magnetycznej do wykrywania metali. W przypadku stosowania bramki magnetycznej do wykrywania metali, stosuje się także wrywkową kontrolę manualną na zasadzie kontynuacji w odniesieniu do pasażerów poddanych kontroli bezpieczeństwa. Kontrole manualne stosowane są wobec wszystkich pasażerów, którzy uruchomili alarm urządzenia oraz

wyrywkowe przeszukania na zasadzie kontynuacji wobec tych pasażerów, którzy nie uruchomili alarmu urządzenia; oraz jeśli:

- (i) zostanie uruchomiony alarm, osoba taka jest poddawana ponownej kontroli bezpieczeństwa przy użyciu bramki magnetycznej do wykrywania metali; lub
- (ii) zostanie poddana kontroli manualnej z ewentualnym wykorzystaniem ręcznego wykrywacza metali.

Pan Shaminder Puri poddał się wszystkim opisanym wyżej metodom kontroli (kontroli manualnej, kontroli przy zastosowaniu bramki magnetycznej do wykrywania metali oraz kontroli manualnej z wykorzystaniem ręcznego wykrywania metali). Wymienione metody okazały się wystarczające w czasie odprawy dnia 7 października 2009 r. oraz 8 grudnia 2009 r., kiedy to pozwolono przejść Panu Shaminder Puri bez zdejmowania turbanu. Natomiast podczas odpraw dnia 10 października 2009 r. oraz 15 grudnia 2009 r., pomimo zaproponowania przez cudzoziemca sprawdzenia turbanu za pomocą wykrywacza metali oraz skontrolowania dotykowego (czyli dostępnych metod kontroli), funkcjonariusze Straży Granicznej dodatkowo wydali polecenie zdjęcia turbanu.

Po zastosowaniu się do żądania funkcjonariuszy Straży Granicznej pan Shaminder Puri został ukarany karą grzywny w wysokości 500 zł. Podstawa prawna nałożenia grzywny w mandacie karnym z dnia 15 grudnia 2009 r. szczególnie zwraca uwagę. Powołano się na art. 210 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze, który – jak stwierdzono w przedmiotowym mandacie – odnosi się do: „niestosowania się do poleceń funkcjonariuszy, utrudniania kontroli bezpieczeństwa”, podczas gdy zgodnie z obowiązującym tekstem ustawy Prawo lotnicze art. 210 ust. 1 pkt 7 brzmi:

„Kto wbrew zakazom lub ostrzeżeniom podanym do powszechnej wiadomości przy pomocy tablic lub w inny sposób przez zarządzającego lotniskiem narusza postanowienia nakazów i zakazów ustanowionych przez zarządzającego, podlega karze grzywny”.

Natomiast „niestosowanie się do poleceń funkcjonariuszy, utrudnianie kontroli bezpieczeństwa” bardziej odpowiada treści art. 210 ust. 1 pkt 5 ustawy Prawo lotnicze, według którego podlega karze grzywny ten, kto „nie wykonuje zarządzeń i poleceń zarządzającego lotniskiem związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa lotów lub porządkiem na lotnisku, o których mowa w art. 82 pkt 3 ustawy” (w którym stwierdza się, że „w celu zapewnienia bezpiecznej eksploatacji lotniska zarządzający lotniskiem: wydaje zarządzenia, nakazy lub zakazy oraz polecenia związane z zapewnieniem bezpieczeństwa i ochrony lotów oraz porządku na lotnisku, obowiązujące w stosunku do wszystkich osób znajdujących się na terenie lotniska”). Przepis art. 210 ust. 1 pkt 5 ustawy Prawo lotnicze jednak został uznany za niezgodny z Konstytucją RP na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lipca 2006 r. (Dz.U. z 2006 r. Nr 141, poz. 1008).

Z przytoczonych przepisów prawa nie wynika obowiązek zdjęcia turbanu przy kontroli na odprawie lotniskowej, zwłaszcza mając na uwadze, co ta czynność oznacza dla Sikha. Sikhowie wierzą, że turban określa ich powiązanie z Bogiem i okrywa bardzo prywatną i osobistą część ciała. Żądanie zdjęcia turbanu jest odczytywane jako najbardziej inwazyjny akt, jaki można sobie wyobrazić. Pojawienie się bez turbanu publicznie jest dla Sikha zawstydzające i upokarzające.

W tym miejscu można powołać wskazówki Departamentu Transportu Stanów Zjednoczonych dla personelu odpowiadającego za bezpieczeństwo na lotniskach. Zgodnie z dokumentem Guidance for Screeners and Other Security Personnel¹, żądanie zdjęcia turbanu w przypadku braku sygnalizacji ze strony detektora metalu przy kontroli tym narzędziem oraz braku innych ważnych powodów uzasadniających podejrzenia w stosunku do danej osoby jest bezzasadne. W konsekwencji, poproszenie jej o zdjęcie turbanu, przy jednoczesnym zaniechaniu skierowania prośby do innych pasażerów, aby zdjęli części swojej garderoby, stanowi nierówne traktowanie i musi zostać zaniechane.

¹ US Department of Transportation, Federal Aviation Administration

Wobec powyżej przytoczonych okoliczności, zwracamy się o ponowne rozważenie zasadności zwracania się z żądaniem zdjęcia turbanu w stosunku do pana Shaminder Puri, jak i innych Sikhów, podczas kontroli pasażerów na lotnisku Okęcie w Warszawie. Uważamy, że takie działanie nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach i stanowi dyskryminację na tle religijnym.

Zwracamy także Pana uwagę na potrzebę przeprowadzenia odpowiednich szkoleń dla funkcjonariuszy Straży Granicznej w zakresie różnic kulturowych i potencjalnych problemów, które mogą się z nimi wiązać. Szkolenia takie uwrażliwiłyby funkcjonariuszy także na kwestie zróżnicowanego podejścia do ubioru, stanowiącego zewnętrzny wyraz wyznawanej religii.

Z wyrazami szacunku,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PREZES ZARZĄDU

Danuta Przywara

Do wiadomości:

1. Pełnomocnik do Spraw Ochrony Praw Człowieka Straży Granicznej
2. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania
3. Departament Wyznań i Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA
4. Zespół Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii MSWiA
5. Rzecznik Praw Obywatelskich

Osoba do kontaktu:

Karolina Rusiłowicz
Program Pomocy Prawnej
Dla Uchodźców i Migrantów
k.rusilowicz@hfhr.org.pl
tel. + 48 22 556 44 66
fax. + 48 22 556 44 51
Helsińska Fundacja Praw Człowieka